

Bezručáci mají svého Švejka jako z Ladových obrázků

OSTRAVA (ddj) Bezručáci opět sáhli po klasice. V hlavní roli Švejka se publiku představí Norbert Lichý.

„Inscenovat Švejka není jednoduchá záležitost, celá kniha se na evišti prostě nevejde,“ komentoval divadelní pinožení posledních dnů hlavní protagonistu nové inscenace a navíc opět i tvůrce udby Norbert Lichý. Sáhnout po

Švejkovi nemůže každý soubor, Divadlo Petra Bezruče má to štěstí, že disponuje hercem, který jakoby se pro roli českého pohodového vojáčka narodil. „Vyústění příběhu v našem podání bude možná pro některé diváky pře-

kvapením,“ sliboval Lichý a pochvaloval si pohodové zkoušení s režisérem a uměleckým šéfem souboru Januszem Klimszou, který s nápadem na inscenování Švejka vyrukoval: „Jen toho textu kdyby nebylo tolik ...“

„Na Švejka asi dozrál čas. V době mých studií si nějak nepamatuju, že by se někde dával. Asi

zasáhl trochu jinou generaci. A teď ho má na repertoáru snad pět českých divadel.“ Inscenaci Švejka off na motivy známé Haškovy knihy má Divadlo Petra Bezruče na repertoáru od minulého víkendu, kdy proběhla jeho premiéra. Další představení jsou na programu ve středu a ve čtvrtek 18. a 19. prosince od 18 hodin.

✓ Většina pamětníků si Švejka spojuje se známým českým hercem Rudolfem Hrušínským, který populární literární postavě propůjčil filmovou tvář. Lichého Švejka (vlevo) je jiný, asi nebude tak slavný; ale také se může pyšnit neopakovatelností a jistou hereckou genialitou. Na snímku mu sekunduje nadporučík Lukáš v podání Josefa Kaluži (vpravo).

foto: ARCHIV

průč. 683
sign. T. 2968

Režisér: Ve Švejkovi jsou paralely se současností

Ostrava (tag) - Dlouho očekávaná inscenace Haškova Švejka v ostravském Divadle Petra Bezruče má zítra premiéru.

Haškova Švejka, literární dílo světového formátu, si v současné době vybralo k dramatizaci dokonce několik divadelních scén. „V této divadelní sezoně po Švejkovi sáhli v pražském Divadle Komedie a v Brně dokonce dvakrát - v Huse na provázku i v Národním divadle,“ říká režisér ostravské inscenace Janusz Klimsza. Zvýšený zájem o Haškov román je podle něj daný tím, že rozměr známého díla je povědomý dnešní době a společnosti i současným divadelním tvůrcům a s mnohými jevy z Haškova Švejka

lze vést paralelu se současností. Bezručovská inscenace nese název Švejk off s podtitulem Švejkův krátký Proces. „Haškov román Osudy dobrého vojáka Švejka je vlastně nedokončený. A my jsme jej v naší inscenaci po svém zakončili - to je to off,“ vysvětluje Klimsza. Podtitul Švejkův krátký Proces podle inscenátorů zase jistým způsobem odkazuje také k dílu Franze Kafky. „Díla obou autorů předkládají absurditu stejné doby konce jedné velké dějinné epochy,“ říká.

„Švejk je těžko interpretovatelná, problematická postava,“ dodává Klimsza. „Věčný problém, jak jej vykládat, jako geniálního sabotéra, nebo duševně méněcenného blba,

jsme nakonec víceméně nechali na tom, jak s postavou naloží představitel hlavní role Norbet Lichý.“

Autor dramatizace v Divadle Petra Bezruče Karel Tománek je přesvědčen, že Norbert Lichý je pro roli Švejka tím pravým. „Veškeré přemýšlení o románu je k ničemu, pokud v souboru nemáte představitele pro titulní hlavní roli. A Bertík Lichý tím ideálním, nebo téměř ideálním představitelem je,“ dodává Tománek.

Kromě Norberta Lichého v roli „charismatického popisovače světa“ Švejka dostal v inscenaci Švejk off hereckou příležitost celý soubor Divadla Petra Bezruče. Premiéra začíná v sedm hodin večer.

ŠVEJK. Hlavní roli Švejka v inscenaci Divadla Petra Bezruče Švejk off ztvárnil Norbet Lichý

FOTO: MAFA - ALEXANDR SATINSKÝ

Švejk u Bezručů s rozpaky i nadšením

Ladislav Vrchovský

Ostrava • Po zhlédnutí inscenací režírovaných Januszem Klimszou nebývají rozpaky častým jevem. Spíše převládá obdiv, někdy i nadšení. Výsledek poslední Klimszovy práce na scéně ostravského Divadla Petra Bezručů však rozpaky probouzí.

Švejk off – tak se jmenuje inscenace, u které je jako autor

dramatizace světoznámého románu Jaroslava Haška podepsán Karel Tománek. Ten vybral z románu několik nejznámějších scén (fízl Brettschneider v hospodě U Kalicha, Švejkovo zatčení, odvod, zkoumání jeho duševní způsobilosti, pobyt v nemocnici, služba u nadporučíka Lukáše, bohoslužba feldkuráta Katze apod.). Tománek vepsal do textu i dialog Švejka s císařem Franzem Josefem, připsal

ještě několik „císařských“ scén. V programu k inscenaci se divák dočte, že původně mělo jít o volnější scénický tvar, nakonec však zvítězila pieta k Haškovi. Nutno dodat: ke škodě věci. To, že inscenace nemá svého dramaturga, se také na výsledku podepsalo negativně. Nemilým překvapením u Klimszovy režie je nakonec fakt, že na jevišti je více literatury než divadla.

recenze

Představení má přesto několik kladů a jednu velkou devizu. Mezi klady patří minimální délka bez přestávky, výborně vyřešená scéna a kostýmy (Marta Roszkopfová), režijní zvládnutí přechodů z jednoho prostředí do druhého. Tou devizou pak je postava Švejka, ztělesněná Norbertem Lichým. Po jevišti tu chodí „Švejk jako vyšší“.

Lichý je snad ideálním představitelem této role. Kvůli němu stojí za to přijít na představení i podruhé. S jeho výkonem však kvalita celku stojí i padá. Zajisté, jsou zde pěkné herecké miniatury: Brettschneider Dana Zaorala, císař Franz Josef Vítězslava Kryškeho či feldkurát Katz Michala Przebindy. Ostatní herci odvádějí rutinní výkony, prostor k tvůrčímu herectví možná i díky omezení v textu marně hledají.

A přesto se cestou z divadla dere na mysl jedno: s vědomím všech hrůz, které lidstvu přinesla první světová válka, jako by ona sama a doba rozpadu Rakousko-Uherska byla jaksi lidštější, k člověku laskavější (pokud se něco takového dá o válce vůbec říci) ve srovnání s tím, jak vypadají válečné konflikty dnes. Kam to lidstvo spěje – pokud toto chtěli Janusz Klimsza s Karlem Tománkem svým Švejkem říci, částečně se jim to přes všechnu kritiku povedlo.

Marcela Čapková, Norbert Lichý, Jan Odl a Dan Zaoral v inscenaci Švejk off.

FOTO VLADISLAV SULC

Kultura

Švejka u Bezručů nově ztvární Norbert Lichý

Táňa Artušenková

Švejk off – Švejkův krátký proces je název nové inscenace ostravského Divadla Petra Bezruče. Dramatizace se ujal Karel Tománek, který společně s režisérem Januszem Klimszou napsali inscenaci přímo na tělo jednomu z členů divadelního souboru Norbertu Lichému.

„Nemohli jsme román přenést tak, jak leží a běží na divadelní prkna. Naše inscenace, to je výběr jednotlivých epizod, z nichž některé jsou jen v náznaku,“ řekl Klimsza.

Dovolili si však tento neukončený Haškův román dokončit, a proto je

v názvu to off. Na bezručovský soubor je jejich inscenace podle režiséra až překvapivě zasazena do své doby, odpovídá jí také hudba, která často celý děj dokresluje.

„V inscenaci vystupuje i císař Franz Josef, protože bez této postavy, bez svého protihráče Švejk prostě existovat nemůže,“ dodal režisér.

Nejtěžší však podle něj je ztvárnění samotného Švejka. Tato postava se podle něj naprosto vymyká intelektuální analýze. Jakmile na ni člověk začne roubovat své představy, okamžitě se rozplyvá a ztrácí.

„Byli jsme proto pokorní a nechali na herci, aby na sobě nesl charis-

ma postavy a roli popisovače světa,“ uvedl Klimsza.

Podle dramaturga Karla Tománka představuje Švejk jistý způsob nahlížení a vnímání světa. Je věcí interpretace, zdali spíše ten pasivní, či jakýsi spiklenecký aktivní. „Jsem zastáncem první varianty, ale s tím, že to není blb,“ prohlásil dramaturg.

V inscenaci, která bude mít premiéru 13. prosince, hraje téměř celý soubor. Nadporučíka Lukáše ztvárnil Josef Kaluža, císaře Franze Josefa Vítězslav Kryške, feldkuráta Katze Michal Przebinda, paní Müllerovou Kateřina Krejčí. Začátek představení je v 19 hodin.

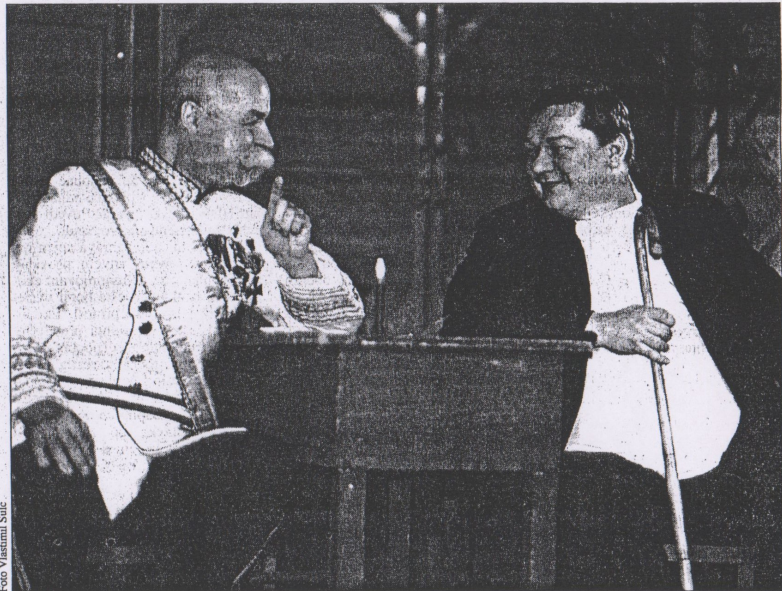

Foto Vlastimil Šulc

Josefa Švejka hraje Norbert Lichý (na snímku vpravo), císaře Franze Josefa Vítězslav Kryške.

V hlavní roli znovu chytrý český blb

Jiří P. Kříž

Kulturní postavě českých dějin, vystihující přesně a nemilosrdně naši vpravdě národní povahu, totiž Josefu Švejkovi, se na jevišti daří spíše hůře než dobře. Právem se proto čekalo, jak se s ní vypořádá „Waszpólák“ Janusz Klimsza, který s dobře se prosazujícím ostravským Divadlem Petra Bezruče nastudoval v dramatinizaci Karla Tománka Haškovo literární veledílo s titulem Švejk off.

Zarputile fundamentálním švejkologům bude v Klimszově inscenaci, trvajícím neuvěřitelně krásnou půldru-

hahodinku, dozajista ledasco chybět. Nezačíná například pověstným zvoláním paní Müllerové o vraždě následníka trůnu. V průběhu dějin se sedm kulí v Sarajevu ve srovnání s atentátem na vládu profesora Klause beztoho stalo bezvýznamnou epizodou. A také třeba feldkurát Katz neprohraje svého pucfleka Švejka v lízaném mariáši. A inscenace končí odvelením nadporučíka Lukáše na frontu.

Klimsza si troufl pohlédnout na národní poklad Čechů očima člověka z poněkud jiného prostředí. Nakažen je spíše nespornou tragédií dějin Poláků než tragikomedijí švejku-

jících Vltavanů a Labanů. A tak třeba objevil, vlastně to bude možná spíše zásluha autora hudby k inscenaci Norberta Lichého, jak doslova nádherně spolu ladí v hudebním kontrastu současně zpívané národní symboly Hej, Slované, ještě naše slovanská krev žije a Zachovej nám, Hospodine, císaře a naši zem – ve verzi Deutschland, Deutschland über alles.

Vůbec by milovníci národních mýtů měli vážit pečlivě, jestli se na Švejka po klimszovsku vypravit. Ostatní se ale budou bavit znamenitě. Tím spíše, že zmíněný autor hudby je s Rudolfem Hrušínským patrně nejgeniálnějším Švejkem české divadelní historie. Má ovšem stejně dobré spoluhráče: Josefa Kalužu (nadporučík Lukáš), Michala Przebindu (feldkurát Katz), Daniela Zoralu (Brettschneider a další figurky), Vítězslava Kryškeho (císař Franz a Josef der Erste), Jana Odla (Palivec a aj.), Lucii Žáčkovou (Katy Wendlerová)...

Jak se stává na severní Moravě e zvykem (naposledy to potkalo režiséra Václava Klemense v opavském Snu noci svatojánské), za herce Pavla Johančíka, který e omdléval u porodu (na svět z toho vzešla dceruška Sofie), zaskočil na premiéře v roli rakousko-uherského vojáka režisér Klimsza. Stříhнул si ho v goralském nářečí, a nemělo to chybu.

Josef Švejk (Norbert Lichý) a nadporučík Lukáš (Josef Kaluža).

Klimszův Švejk je především dobrou zábavou. Švejk, respektive Švejk off, v nastudování Divadla Petra Bezruče v režii Janusze Klimszy a textové úpravě Karla Tománka byl dozajista s napětím očekávaným trhákem ohlášeného dramaturgického plánu pro letošní divadelní sezónu u »Bezručů«. Ostatně, kdo by nebyl natěšen na dobrou satiru, navíc v nastudování režisérem, jehož divadelní práce jsou v posledních letech ozdobou ostravské divadelní scény, a k tomu ještě se souborem, který má ve svém středu herce, jehož letité kreace i současná vizáž po roli geniálního blba přímo volají. Klimszův Švejk off není žádným experimentem, jak by snad naznačoval titul inscenace. Je spíše jakousi mozaikou šikovně scénicky propojených miniaturních příběhů, v níž se tvůrci snaží držet zásadních momentů Haškova literárního textu. A přestože nemá konkrétního dramaturga a trvá příjemných devadesát minut bez přestávky, udržuje si celistvost, přehlednost a rytmus. Snad pouze závěr inscenace je poněkud useknutý a zadržovaný, nějak nedohraný a náhlý, jako by se tvůrci nakonec přece jen zalekli vpravdě »národní« předlohy a rovněž kongeniálního, jak bývá často označován, filmového přepisu s Rudolfem Hrušínským v titulní roli.

Oné glorioly se naštěstí nezalekli herci, a tak si vedle vynikajícího Norberta Lichého, který si ve svém osobitém ztvárnění Švejka nic nezadá se svým mnohem slavnějším hereckým předchůdcem, může divák doslova vychutnat Brettschneidera v podání Daniela Zaorala či okouzujícího feldkuráta Katze Michala Przebindy. Vysoký standard ale odvádějí i další herci: Vítězslav Kryške coby císař Franz Josef der Este, Zdena Przebindová jako baronka, Josef Kaluža v roli nadporučíka Lukáše a další. Jste-li zarytými švejkology, přesvědčenými, že každá chybějící replika románu musí každý jeho přepis, byť divadelní, zásadně ochudit, pak byste snad ani na Švejka »á la Klimsza« chodit neměli. Pokud očekáváte dobrou a svěží divadelní zábavu, pak rozhodně neváhejte.

Monika Horsáková
autorka je publicistka

Jaroslav Hašek - Karel Tománek: Švejk off.
Výprava a kostýmy Marta Roszkopfová. Režie Janusz Klimsza. Premiéra 13. prosince v Divadle Petra Bezruče v Ostravě.

Janusz Klimsza: Švejka nechceme za každou cenu aktualizovat

Břetislav Uhlář

Ostrava • Divadelní společnost Petra Bezruče v Ostravě uvede zítra od 19 hodin poslední premiéru v letošním roce – Tománkovu dramatisaci Haškova světově proslulého díla pod názvem *Švejk off* v režii Janusze Klimszy, kterému jsme v této souvislosti položili několik otázek.

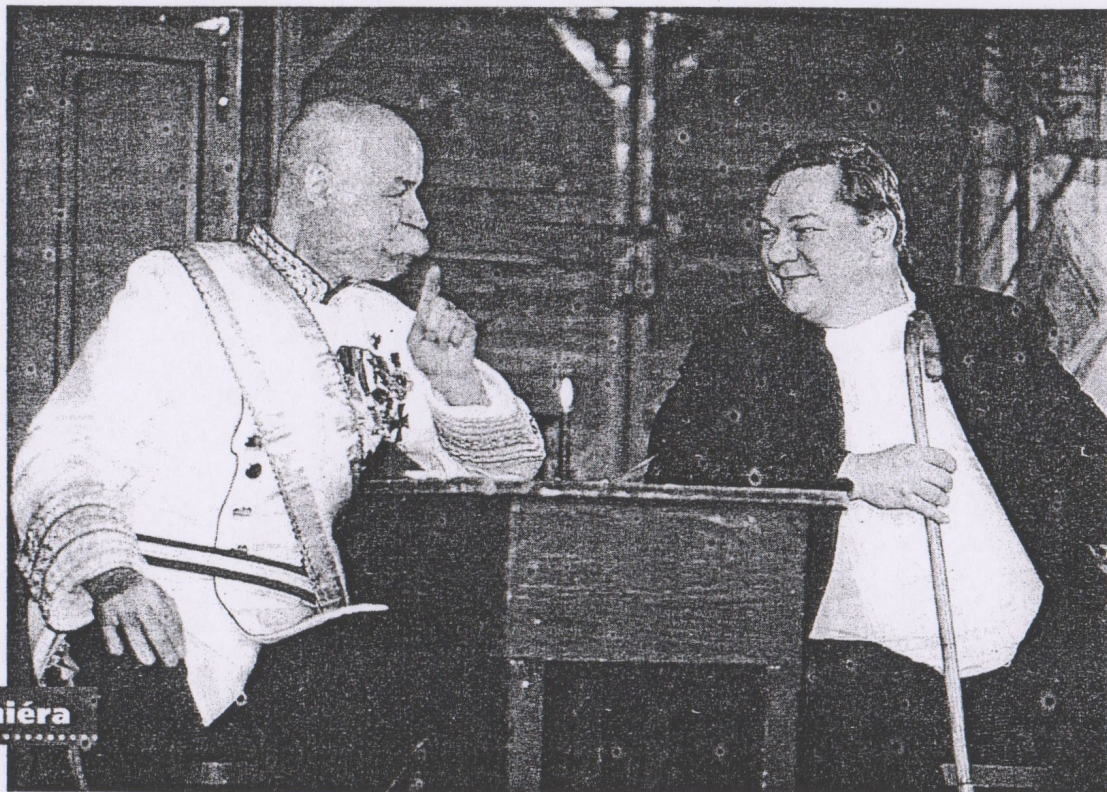
• Už podle názvu *Švejk off* by zřejmě divák mohl očekávat podstatnou aktualizaci Haškova díla. Bude tomu na jevišti skutečně tak?

Jestli očekáváte aktualizaci v tom smyslu, že se všechno „naroubuje“ na dnešní dobu, tak o takovou koncepci jsme rozhodně neusilovali. Vybírali jsme určité pasáže zejména z první části Haškova díla a domyslili jsme také konec, který kniha nemá, ale nerad bych to předem prozrazoval, abychom divákům zachovali určité překvapení.

• Bude mít představení určitou dějovou linii, anebo jde o sled určitých epizod obsáhlého románu?

Kniha je určitou koláží, kterou jsme se snažili také převést na jeviště.

■ Karel Tománek je autorem je-

Vítězslav Kryške (císař) a Norbert Lichý (Švejk) v inscenaci *Švejk off*, která bude mít zítra premiéru.

FOTO VLADIMÍR ŠULC

vištní dramatisace románu. „S režisérem Januszem Klimszou jsme si uvědomili, že Švejk jako postava nemůže existovat bez svého protihráče, státní mašinerie, zjednodušeně řečeno: jejího symbolu – císaře. Původně jsme se chtěli pustit do volnějšího scénického tvaru, ale nakonec

jsme byli k Haškovi dost, myslím si, pietní. Ale toto všechno uvažování je k ničemu, pokud nemáte v souboru představitele pro titulní roli. Jsem hluboce přesvědčen, že Norbert Lichý je tím ideálním představitelem,” míní Karel Tománek.

Norbert Lichý je navíc auto-

rem scénické hudby, výtvarnicí scény a kostýmů Marta Roszkopfová. Nadporučíka Lukáše si zahraje Josef Kaluža, císaře Vítězslav Kryške, feldkuráta Katze Michal Przebinda, Brettschneidera Daniel Zaoral, Palivce Jan Odl, paní Müllerovou Kateřina Krejčí.